

Для широкомасштабного впровадження інклюзивної освіти в Україні передусім потрібно внести деякі зміни до Законів України: «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту», які б визначали механізм отримання такої освіти в нашій державі. Але такі зміни – це лише один із елементів складного механізму впровадження інклюзивної освіти в Україні. Звісно, необхідне вдосконалення не тільки нормативно-правової бази, а й науково-методичного,

фінансово-економічного забезпечення, орієнтованого на впровадження інклюзивного навчання. Для забезпечення України всім необхідним для функціонування інклюзивної освіти також доречно звернутися за допомогою до благодійних організацій і залучити інвесторів. Лише в такий спосіб, на нашу думку, можливі реальні кроки України на шляху до доступної та розгалуженої системи інклюзивної освіти в Україні, кінцевою метою реалізації якої є забезпечення принципу рівності якості освіти для всіх людей незалежно від їхніх особливих потреб.

ЛІТЕРАТУРА

1. У Запорізькій області стартував пілотний для України проект зі створення інклюзивного освітнього середовища [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/news/u-zaporizkij-oblasti-startuvav-pilotnij-dlya-ukrayini-proekt-37699>.
2. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>.
3. Основи інклюзивної освіти : [навчально-методичний посібник] / за заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К. : «А.С.К.», 2012. – 308 с.
4. Комітет з прав осіб з інвалідністю – Зауваження загального порядку № 4 (2016 р.). Стаття 24: Право на інклюзивну освіту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://education-inclusive.com/komitet-z-prav-osib-z-invalidnistyu-zauvazhennya-zagalnogo-poryadku-4-2016-r/>.
5. Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання : Наказ Міністерства освіти і науки від 01.10.2010 № 912 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189/.
6. Шведи навчатимуть працювати з дітьми з обмеженими можливостями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/school/inclusive_education/31180/.
7. Українсько-канадський проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні» 2008–2013 рр. за підтримки Канадської агенції міжнародного розвитку (CIDA) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.education-inclusive.com/wp-content/docs/2013/02/modul_vstup_v_invalidnist.doc.
8. У Запорізькій області стартував пілотний для України проект зі створення інклюзивного освітнього середовища / М-во освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/usi-novini/novini/2016/07/21/u-zaporizkij-oblasti-startuvav-pilotnij-dlya-ukrayini-proekt>.
9. Міністерство фінансів відібрало 24 опорні школи для пілотного проекту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://education-inclusive.com/ministerstvo-finansiv-vidibralo-24-oporni-shkoly-dlya-pilotnogo-proektu/>.
10. Місія Всеукраїнського фонду «Крок за кроком» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ussf.kiev.ua>.

УДК 342.1

ПРАВО НА ОБ'ЄДНАННЯ В ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ: ПРАКТИКА КОНСТИТУЦІЙНОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

FREEDOM OF ASSOCIATIONS IN THE POLITICAL PARTIES: PRACTICE OF THE CONSTITUTIONAL REGULATION IN UKRAINE AND FOREIGN COUNTRIES

Осауленко С.В.,
к.ю.н., професор кафедри адміністративного та фінансового права
Національний університет «Одеська юридична академія»

Стаття присвячена аналізу практики регламентації права на об'єднання в політичні партії в Конституції України та в Основних Законах країн, які разом з Україною колись входили до складу СРСР на правах союзних республік – суб'єктів федерації, а саме: Азербайджану, Білорусії, Грузії, Молдови. Виявлено переваги й недоліки відповідних статей конституцій цих держав порівняно з Конституцією України 1996 р. Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі полягають у розгляді норм про конституційну регламентацію права на об'єднання в політичні партії в інших зарубіжних країнах.

Ключові слова: свобода асоціацій, політична партія, право на об'єднання в політичні партії, право на об'єднання, конституція.

Статья посвящена анализу практики регламентации права на объединение в политические партии в Конституции Украины и в Основных Законах стран, которые вместе с Украиной входили в состав СССР на правах союзных республик – субъектов федерации, а именно: Азербайджана, Беларуси, Грузии, Молдовы. Выявлены преимущества и недостатки соответствующих статей конституций этих государств по сравнению с Конституцией Украины 1996 г. Перспективы дальнейших исследований в этом направлении автор видит в рассмотрении норм о конституционной регламентации права на объединение в политические партии в других зарубежных странах.

Ключевые слова: свобода ассоциаций, политическая партия, право на объединение в политические партии, право на объединение, конституция.

This article analyzes the regulation of the practice of the right to association in political parties in Ukrainian Constitution and in the Basic Laws of the countries, which together with Ukraine once were the part of the Soviet Union – Azerbaijan, Belarus, Georgia, Moldova. The author covers advantages and disadvantages of the relevant constitutional articles compared to the Constitution of Ukraine 1996.

The most brief constitution on this subject is the Basic Law of Belarus 1994. It has only one short article on the researched human right and seems to be even more brief, than the current international standards of the human rights. Constitution of the Republic of Azerbaijan 1995 is more detailed, and more terminologically correct, in comparison with the relevant norms of the Ukrainian Constitution. Constitution of Moldova 1994 pays much more attention to the political parties, than to the subjective right to associate in the political parties. In terms of the human rights protection this might be seen as a drawback. Constitution of Georgia 1995 provides an interesting idea to regulate the right to associate in the political parties and the political parties itself using the organic law. The author sees the perspectives of the further researches in this field in the consideration of the constitutional regulation of the right of association in political parties in another foreign countries.

Key words: freedom of association, political party, right of association in political parties, right of association, constitution.

Важливість дослідження права на об'єднання в політичній партії не викликає сумнівів. Як складова частина свободи об'єднань (асоціацій) це право посіло належне місце в Конституції України, а чинне законодавство деталізує норми Основного Закону.

Демократичні перетворення, що активізувались в Україні, вимагають оновлення різних розділів Конституції. Не є винятком і розділ II «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» в частині статей 36 і 37, що встановлюють право громадян України на свободу об'єднання в політичні партії та громадські організації для здійснення й захисту своїх прав і свобод і задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, установлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей, і закладають основи його реалізації. Із погляду можливостей удосконалення норм Конституції України в цій частині доцільно дослідити практику регламентації цього права в Основних Законах інших держав. Особливий інтерес становлять ті країни, які разом з Україною колись входили до складу СРСР на правах союзних республік – суб'єктів федерації.

Дослідження права на об'єднання в політичній партії здійснювалося такими вченими, як А.М. Колодій, П.М. Рабінович, Ю.М. Тодика, Т.М. Слінько та інші. Однак у статті увага приділяється не науковому доробку цих авторів, а текстам першоджерел – Конституції України та Основним Законам країн, які колись входили до СРСР як суб'єкти федерації. У працях вищезазначених учених цьому питанню увага майже не приділяється, а тому дослідження в цьому напрямі є перспективними, особливо з урахуванням того, що нещодавно було внесено зміни та доповнення до Конституції України щодо правосуддя, планується щонайменше внесення змін і доповнень щодо децентралізації влади. Водночас зміни й доповнення можна внести й до розділу II в разі необхідності.

Метою статті є проаналізувати практику регламентації права на об'єднання в політичній партії в Конституції України та в Основних Законах країн, які разом з Україною колись входили до складу СРСР на правах союзних республік – суб'єктів федерації.

У Конституції України право громадян на об'єднання в політичній партії закріплено разом із правом на об'єднання в громадській організації в ч. 1 ст. 36. Окремі аспекти практичної реалізації цього права містять інші частини ст. 36 і норми ст. 37 Основного Закону [1]. Питання порівняння конституційного закріплення цього права в Україні та в державах, що також мають тоталітарне минуле, видається цікавим і перспективним для подальшого вдосконалення його конституційної регламентації.

У межах статті неможливо проаналізувати нові конституції всіх незалежних держав, які в минулому виступали як 16 республік СРСР, тому увагу буде звернено тільки на деякі з них. Відібрані лише ті, які становлять найбільший інтерес із погляду порівняння їх норм про право на об'єднання в політичній партії з аналогічними нормами Основного Закону України.

Конституція Азербайджанської Республіки в ст. 25 закріплює право на рівність. У ч. III цієї статті держава гарантує рівність прав і свобод кожного незалежно від низки факторів, у т. ч. від належності до політичних партій [2]. На нашу думку, тут більш справедливо було б вести мову не про право на рівність, а про принцип юридичної рівності, як це має місце в ст. 24 Конституції України. Частина 1 цієї статті передбачає, що громадяни мають рівні конституційні права та є рівними перед законом [1]. У наступних частинах згадується відсутність впливу членства в політичних партіях на рівність людей. Варто зазначити, що в Конституції України застосовано поняття «громадяни», але так як після нього немає назви держави – України, то мова йде скоріше про рівність усіх людей перед законом. Із термінологічного

погляду Конституція Азербайджану в цій частині є більш точною.

Право на об'єднання закріплено в ст. 58 Конституції Азербайджанської Республіки. На відміну від Конституції України (маються на увазі ст. ст. 36 і 37), Основний Закон Азербайджану щодо цього права є більш лаконічним. У ньому передбачено лише загальні положення щодо права на об'єднання, без їх конкретизації щодо політичних партій. Стаття 58 Конституції Азербайджанської Республіки має чотири частини, у яких встановлює таке:

«I. Кожен має право вільно об'єднуватися з іншими.

II. Кожен має право створювати будь-яке об'єднання, в тому числі політичну партію, професійну спілку та інші суспільні об'єднання, або вступати в уже наявне об'єднання. Вільна діяльність усіх об'єднань гарантується.

III. Ніхто не може бути примушений вступати в будь-яке об'єднання чи залишатися його членом.

IV. Забороняються об'єднання, які мають на меті насильно повалити законну державну владу на всій території Азербайджанської Республіки або в якій-небудь її частині. Діяльність об'єднань, які порушують Конституцію та закони, може бути припинена тільки в судовому порядку» [2].

Як бачимо, Конституція України більш ґрунтовно регламентує обмеження як членства в політичних партіях, так і діяльності політичних партій. Цим конституційна регламентація права на об'єднання в політичній партії в Україні вигідно відрізняється від конституційної регламентації права на об'єднання в політичній партії в Азербайджанській Республіці.

Ще однією цікавою з досліджуваного питання конституцією є Основний Закон Грузії 1995 р. У ньому в ст. 14 акцентовано, що «всі люди від народження вільні та рівні перед законом», і деталізовано, що однією з підстав рівності є політичні погляди [3]. Конституційне право на об'єднання в політичній партії як органічна частина свободи об'єднань установлюється в ст. 26. Ця стаття не має назви, починається з ч. 1, що присвячена громадським організаціям; у ній передбачено, що «всі мають право створювати громадські організації, в тому числі професійні спілки, і об'єднуватися в них» [3]. Варто зазначити, що відсутність у статтях Конституції Грузії назв загалом, зокрема в ч. 1 ст. 26, свідчить про те, що політичним партіям приділяється менше уваги, ніж громадським організаціям. Навряд чи доцільно на конституційному рівні так розставляти пріоритети, адже надзвичайно важливим убачається не тільки зміст норм Основного Закону, а і їх послідовність [4]. Із цього погляду Конституція України, яка в ч. 1 ст. 36 згадує одразу й громадські організації, і політичні партії, побудована більш виважено.

Лише в ч. 2 ст. 26 з'являється згадка про політичні партії. Згідно з її змістом, «відповідно до органічного закону, громадяни Грузії мають право створювати політичні партії, інші політичні об'єднання і брати участь у їхній діяльності» [3]. Тут привертає увагу згадка на конституційному рівні не тільки про політичні партії, а й про «інші політичні об'єднання», чого немає в Конституції України.

У ч. 5 ст. 26 Основного Закону Грузії увага конституційодавця знову повертається до політичних партій і закріплюються винятки щодо членства в них. Зокрема, передбачено, що «особи, зараховані до особового складу Збройних Сил, служби державної безпеки або органів внутрішніх справ, призначені чи обрані суддями або прокурорами, припиняють членство в політичних об'єднаннях» [3].

Також Конституція Грузії містить певні обмеження аналізованого права: у ч. 3 ст. 26 – заборону створення й діяльності політичних партій (а також і громадських організацій) у деяких випадках, у ч. 4 ст. 26 – заборону утворення політичними партіями та громадськими організаціями озброєних формувань, у ч. 5 ст. 26 – уже згадуване обмеження членства деяких осіб у політичних партіях. Статтю 26 завершує ч. 6, де встановлено, що «призупинення або заборо-

на діяльності громадських і політичних об'єднань можливі тільки за рішенням суду у випадках і порядку, встановлених органічним законом» [3].

У контексті дослідження права на об'єднання в політичній партії є цікавою і ст. 27 Конституція Грузії. Її зміст такий: «Держава має повноваження встановити обмеження політичної діяльності іноземців та осіб без громадянства» [3]. У цьому Основний Закон Грузії є більш лояльним до іноземних громадян та осіб без громадянства, які б хотіли долучитись до політичного життя, ніж Конституція України. Безперечно, питання включення цих категорій осіб до кола суб'єктів права на об'єднання в політичній партії в Україні потребує окремого дослідження. Під час його проведення потрібно врахувати практику Грузії.

Варто зазначити, що Конституція України більш детально в частині конституційного права на об'єднання політичних партій і його обмежень, порівняно з Основним Законом Грузії. І це є її перевагою. Однак у Конституції Грузії вбагається ідея, яка варта реценсії, а саме: регламентація створення політичних партій та участі громадян у їхній діяльності конкретизується не поточним, а органічним законом. У нашій державі ж діє Закон України «Про політичні партії в Україні» від 5 квітня 2001 р., що має характер поточно-го (адже органічних законів, як і конституційних законів, в Україні поки що не впроваджено).

Досвід Грузії в цій частині вартий запозичення, тому що за період його чинності Закон України «Про політичні партії в Україні» від 5 квітня 2001 р. зазнавав змін і доповнень 19 разів (станом на 1 вересня 2016 р.). Зазначимо, що також деякі з його положень було визнано неконституційними, деякі, навпаки, – конституційними, а також було надано офіційне тлумачення кількох норм Закону Конституційним Судом України. Також станом на 1 вересня 2016 р. у Верховній Раді України на розгляді знаходяться два законопроекти, які також передбачають унесення змін і доповнень до цього Закону.

Така нестабільність законодавства про практичну реалізацію конституційного права громадян на об'єднання в політичній партії аж ніяк не сприяє правовій визначеності, коли йдеться про реалізацію цього права. А органічні закони як раз і спрямовані вирішити цю проблему, адже характерною рисою є утруднений (порівняно з поточними законами) порядок унесення до них змін і доповнень. Упровадження цього виду законів у правову систему можна тільки вітати з огляду на те, що їх основною метою є надання стабільності законодавчій регламентації важливих питань державного та суспільного життя. До таких важливих питань, безперечно, належить питання ефективної реалізації конституційного права на об'єднання в політичній партії.

Конституція Республіки Молдова 1994 р. в Преамбулі проголошує однією з конституційних цінностей політичний плюралізм. З урахуванням тоталітарного минулого такий підхід видається виправданим щодо політичної різноманітності. Загалом ідея застосування поняття «конституційні цінності» не тільки в юридичній літературі, а й у тексті Основного Закону викликає інтерес і підтримку й може бути запозичена в Україні.

Стаття 16 Конституції Республіки Молдова встановлює рівність усіх громадян Республіки Молдова перед законом і владами, у т. ч. незалежно від партійної належності. Обмеження кола осіб, на яких розповсюджується принцип юридичної рівності, навряд чи відповідає сучасним міжнародним стандартам прав людини. Але наявність у ньому акценту на рівність усіх перед законом і владами, у т. ч. незалежно від партійної належності, є їх сучасною вимогою.

Аналізованому суб'єктивному праву присвячено ст. 41. Варто зазначити, що статті Конституції Молдови мають назви, відповідність назви ст. 41 змісту цієї статті викликає певні запитання. Так, стаття називається «Свобода партій та інших суспільно-політичних організацій», а йдеться в ній і про різні аспекти свободи об'єднань, і про свободу са-

мих об'єднань. На нашу думку, «свобода партій» (політичних партій) скоріше характеризує діяльність уже утвореної та зареєстрованої політичної партії. А коли йдеться про суб'єктивне право на об'єднання в політичній партії, доцільніше було б вести мову про «свободу об'єднань у політичній партії». У цьому аспекті термінологія Конституції України видається більш виваженою, ніж термінологія Основного Закону Молдови.

Переходячи до аналізу основних положень цієї статті, варто зазначити, що вона починається з ч. 1 такого змісту: «Громадяни можуть вільно об'єднуватися в партії й інші суспільно-політичні організації, що сприяють виявленню та вираженню політичної волі громадян і беруть участь у виборах відповідно до закону» [5]. У наступних частинах мова також іде лише про політичній партії й ніколи – про громадські організації. Тільки наступна стаття Конституції – ст. 42 – присвячена професійним спілкам. Подібний «однобічний» розгляд свободи об'єднань тільки в частині політичних партій надає уявлення про пріоритети держави. З урахуванням значення у Преамбулі та перших статтях Основного Закону конституційних цінностей це зрозуміло. Але навряд чи ігнорування громадських організацій, коли йдеться про свободу об'єднань, відповідає сучасним міжнародним стандартам прав людини. До того ж громадські організації відіграють важливу роль у державному житті, а тому заслуговують на згадку про них у контексті свободи об'єднань.

Як згадувалось вище, назва ст. 41 відповідає змісту статті тільки частково. Серед норм, які включені до ст. 41, згідно з її назвою, на увагу заслуговують проголошення рівності політичних партій перед законом, гарантування забезпечення державою прав і законних інтересів політичних партій. Ці положення, хоча вони навряд чи мають міститися в статті про право на об'єднання, є надзвичайно важливими для держави з нещодавнім тоталітарним минулим і можуть бути сприйняті в Україні.

Привертає увагу й остання частина ст. 41 Конституції Молдови. Вона передбачає несумісність певних посад із членством у політичних партіях і містить бланкетну норму з посиланням на органічний закон. Нагадаємо, що регламентація питань політичного життя в органічних законах в Україні була б доцільною.

Конституція Республіки Білорусь 1994 р. є найбільш лаконічною з усіх розглянутих вище Основних Законів, а саме праву на об'єднання в політичній партії, що закріплюється в контексті свободи об'єднань, присвячено лише кілька речень ст. 36. Стаття 36 Конституції Білорусі містить дві частини. Перша частина встановлює, що кожен має право на свободу об'єднань, друга – передбачає, що судді, прокурорські працівники, співробітники органів внутрішніх справ, Комітету державного контролю, органів безпеки, військовослужбовці не можуть бути членами політичних партій та інших громадських об'єднань, які мають політичну мету [6]. Варто зазначити, що така регламентація будь-якого конституційного суб'єктивного права, у т. ч. права на об'єднання в політичній партії, є надзвичайно стислою. Вона не надає достатньо інформації пересічним громадянам, які знайомляться зі своїми правами шляхом звернення до тексту Конституції. У цьому аспекті ґрунтовне викладення аналізованого права в Основному Законі України виглядає більш вдалим.

Стаття присвячена аналізу практики регламентації права на об'єднання в політичній партії в Конституції України та в Основних Законах країн, які разом з Україною колись входили до складу СРСР на правах союзних республік – суб'єктів федерації, а саме: Азербайджану, Білорусії, Грузії, Молдови. Виявлено переваги й недоліки відповідних статей конституцій цих держав порівняно з Конституцією України 1996 р. Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі полягають у розгляді норм про конституційну регламентацію права на об'єднання в політичній партії в інших зарубіжних країнах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 142.
2. Конституция Азербайджанской Республики от 1995 г. с изменениями и дополнениями // Конституция. Сборник Управления делами Президента Азербайджанской Республики [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://files.preslib.az/projects/remz/pdf_ru/atr_kons.pdf.
3. Конституция Грузии 1995 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://worldconstitutions.ru/?p=130>.
4. Мішина Н.В. Конституційні права людини: до питання удосконалення регламентації / Н.В. Мішина // Юридичний вісник. – 2013. – № 3. – С. 43–46.
5. Конституция Республики Молдова 1994 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lex.justice.md/viewdoc.php?id=311496&lang=2>.
6. Конституция Республики Беларусь 1994 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.pravo.by/main.aspx?guid=6351>.

УДК 342.25

ОРГАНИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ЯК СУБ'ЄКТ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ

THE POPULATION SELF-ORGANIZATION BODIES AS A SUBJECT OF THE PUBLIC CONTROL

Остапенко О.Г.,
к.ю.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

У статті розглядається сутність громадського контролю у місцевому самоврядуванні, а також функції і повноваження органів самоорганізації населення, які дозволяють зробити висновок про належність цих органів до суб'єктів громадського контролю.

Ключові слова: місцеве самоврядування, органи самоорганізації населення, громадський контроль, суб'єкти громадського контролю.

В статье рассматривается сущность общественного контроля в местном самоуправлении, а также функции и полномочия органов самоорганизации населения, которые позволяют сделать вывод о принадлежности данных органов к субъектам общественного контроля.

Ключевые слова: местное самоуправление, органы самоорганизации населения, общественный контроль, субъекты общественного контроля.

One of the important tasks of implementation in Ukraine of the ideas of the legal, social and democratic state with a developed civil society is to increase public confidence in the government and local authorities. The actuality of solving the problem at the local level is linked to the provision during the local government solving the pressing vital needs of citizens, what requires close cooperation between the society and local authorities.

Local government as a form of democracy provides an independent and under their responsibility resolving by the public directly or through local governments of local issues, based on their interests and needs, determines the possibility and necessity of public control. Though the public measures should be directed only to the activities of municipalities that affect the public interest – public or public institutions, human rights and freedoms, as well as security and stability of the municipal community.

The population self-organization bodies designed to solve local issues related to the vital interests of the territorial community and service nature of the government, aimed at ensuring the social, cultural and economic needs of the population. The essence of the control functions of these bodies is that these bodies: 1) control the quality of citizens living in residential homes in the body of self-organization, municipal services and quality of the homes in these repairs; 2) may participate in the implementation of public control over compliance with fire safety requirements; 3) promote the protection of rights, freedoms and interests of residents within the area of authority of the population self-organization bodies.

Under the current legislation the population self-organization bodies empowered to make the issue on the agenda of the sessions of the local councils, meetings of their executive bodies and participate in their work during the consideration of matters relating to the interests of the population. Accordingly, the population self-organization bodies can control on the ground at the stages of development and implementation of plans of territorial development; for the implementation of specific programs adopted by the council or its executive body (eg the activities of municipal services in preparation for winter); compliance with the rules of trade, permission to install a small architectural forms, commercial establishments, catering, etc. (in conjunction with local councils). Specified issue, in particular, can be included in the list of such delegated powers.

So, since the control of the quality of utility services and the quality of the buildings in repair work is their power of community organizations and these issues directly form the public interest, given the presence of other own and delegated powers to such bodies, they can be related to public control.

Key words: local self-government, population self-organization bodies, public control, subjects of the public control.

Одним з важливих завдань впровадження в Україні ідей правової, соціальної, демократичної держави з розвинутим громадянським суспільством є підвищення довіри населення до влади та органів місцевого самоврядування. Актуальність розв'язання цієї проблеми на місцевому рівні пов'язана із забезпеченням при здійсненні місцевого самоврядування вирішення нагальних потреб життєдіяльності громадян, що потребує тісної співпраці між населенням і місцевою владою. А на практиці зв'язок громадськості з органами місцевого самоврядування є досить слабким, що зумовлено недовірою, сформованими у громадян уявленнями про неефективність, корупційність та відсутність відповідальності владних структур, відірваність влади від громадськості.

Зміні такого стану правосвідомості та підвищенню активності громадян у вирішенні питань місцевого зна-

чення сприятиме належна реалізація принципу гласності місцевого самоврядування, елементами якого є відкритість та публічність органів місцевого самоврядування, забезпечення доступу населення до інформації про таку діяльність, виявлення та врахування його думок при прийнятті рішень органами самоврядування, можливість громадського контролю з боку населення за діяльністю останніх. Отже, громадський контроль є ключовим напрямком розвитку й укріплення принципу гласності місцевого самоврядування [1, с. 24].

Теоретичні засади громадського контролю були предметом дослідження таких науковців, як А. Крупник, В. Латишева, Т. Наливайко, Т. Панченко, О. Полтораков, Ю. Сурмін, та ін. Статус органів самоорганізації населення розглядався у наукових працях М. Баймуратова,